

**METALLITÖÖTLEMISPINKIDEL
TÖÖTAJA I**

EESSÕNA

Metallitöötlemispinkidel töötaja I kutsestandard on asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõuete kogum töötajale esitatavatest oskustest, teadmistest ja vajalikest isikuomadustest.

Kutsestandardi kavandi koostas Masina-, Metall- ja Aparaaditööstuse Kutsenõukogu juurde moodustatud metallitöötlemispinkide töörühm koosseisus:

Grigori Geršman	Eesti Masinatööstuse Liit
Allan Märk	AS Tööriistavabrik
Matti Timmermann	AS Tarkon
Jüri Riives	AS Eesti Talleks
Valdus Veski	Tallinna Tehnikakõrgkool
Leho Lilleorg	Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus

Ajavahemikus 14. – 23. november 2000. a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus Eesti erinevates piirkondades moodustatud töörühmades, millede koosseisu kuulusid 62 ettevõtte ja 6 koolitaja esindajad.

Metallitöötlemispinkidel töötaja I kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on eeltoodud töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

See kutsestandard on metallitöötlemispinkidel töötaja I kutsestandardi uustöötlus.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud Suurbritannia NVQ-de (National Vocational Qualifications – rahvuslikud kutsekvalifikatsioonid) kutseoskusnõuetega, CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training – Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskusnõuete võrdleva analüüsiga ja Soome kutsekvalifikatsiooninõuetega (näyttötutkintojen kuvaukset).

Metallitöötlemispinkidel töötaja I kutsestandard on kinnitatud 3. detsembril 1999 Masina-, Metall- ja Aparaaditööstuse Kutsenõukogu otsusega nr. 2.

Metallitöötlemispinkidel töötaja I kutsestandardi uustöötlus on kinnitatud 12. detsembril 2000. a. Masina-, Metall- ja Aparaaditööstuse Kutsenõukogu otsusega nr 3.

Kutsestandard on registrisse kantud

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – kokkulepitud nõuete kogum kutse või eriala konkreetsel tasemel vajalikest oskustest, teadmistest ja isikuomadustest.

Kutsekvalifikatsioonitasemed

Algtase – kutsealaste teadmiste ja oskuste nõue puudub; tööülesanded rutiinsed, ettekirjutatud; tööülesanne juhib töötajat; vastutus kaudne.

I tase – kutsealased teadmised ja oskused on omandatud kas läbi koolituse või pidevalt töötades; töö kellegi juhendamisel; toimetulek piiritletud tööülesannetega; vastutus oma tööülesannete ulatuses.

II tase – kutsealastele teadmiste ja oskustele lisandub vilumus; toimetulek erisuguste tööülesannetega; koostöövõime meeskonnas; vastutus tööülesannete täitmise eest.

III tase – kutsealane meisterlikkus; kutsealaste teadmiste ja oskuste edasiõpetamine; toimetulek keerukate ja vahelduvate tööülesannetega; valmisolek vastutuseks ressursside jagamise ja teiste töö eest.

IV tase – kutsealastele teadmiste ja oskustele lisanduvad juhtimisalased teadmised, oskused ja hoiakud; toimetulek paljude keerukate ja vahelduvate tööülesannetega muutuvates olukordades; vastutus ressursside jagamise ja teiste töö eest.

V tase – majandustegevuse valdkonna teoreetiliste aluste tundmine; toimetulek mitmekesiste menetlusviiside valdamist eeldavate tööülesannetega muutuvates ja ootamatutes olukordades; suur iseseisvus, vastutus analüüsimise, diagnoosimise ning otsuste tegemise ja nende elluviimise eest.

Kutseoskuspõhised nõuded

Üldoskused ja -teadmised – majandustegevuse valdkonnast lähtuvad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsespetsiifilised nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – kutsespetsiifilised nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isikuomadustele ja võimetele.

3 STATISTILISED TÄHISED

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub metallitööpinkidel töötamine metalltoodete tootmise valdkonda, kood 28.

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

Ametite Klassifikaatori¹ järgi kuulub metallitöötlemispinkidel töötaja 7. pearühma “Oskus- ja käsitöölised”, kood 7223.

Kutsestandardi tähis fikseeritakse pärast kutsestandardite registri pidamise põhimääruse jõustumist.

4 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONITASE

Eesti keeles:	Metallitöötlemispinkidel töötaja I
Inglise keeles:	Machine-tool Worker I, Machine Worker I
Soome keeles:	Koneistaja I
Vene keeles:	Станочник I

5 KUTSEKIRJELDUS

Metallitöötlemispinkidel töötaja töötab metallitöötlemise või muus ettevõttes, kus toimub materjalide töötlemine treimise, freesimise või lihvimise teel.

Ta töötab trei-, frees-, lihvimispingil (-pinkidel) ning teenindab arvjuhtimisega töötlemispinki (-pinke), valmistades joonise või näidise järgi detaile.

Metallitöötlemispinkidel töötaja põhilised tööülesanded on pindade, astmete ja soonte töötlemine, keermetamine, toorikute tükeldamine ja mahalõikamine ning arvjuhtimisega pingi teenindamine materjalide töötlemisel.

Metallitöötlemispinkidel töötaja kasutab mitmesuguseid abivahendeid, tööriistu, universaal- ja erirakiseid, mõõtmisvahendeid, tõsteseadmeid ja kaitsevahendeid.

Töö nõuab jooniste lugemise oskust, seadmete, töötlemistehnoloogia ja töödeldavate materjalide omaduste tundmist.

Kutse eeldab arenenud vastutustunnet, hoolikust, täpsust ning oskust oma tööd iseseisvalt planeerida ning korraldada.

Eeldatavad isikuomadused on ruumiline kujutlusvõime, rahulikkus, täpsus ja hoolikus. Vajalikud on normaalne füüsiline vorm, hea nägemine ja kuulmine.

Metallitöötlemispinkidel töötaja I kutsekvalifikatsiooni taotlemisel on soovitatav haridustase põhiharidus.

See kutsestandard on aluseks põhihariduse järgse kutsekeskhariduse õppekava koostamisele.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja –teadmised

6.1.1 Majandus – algtase (vt lisa A)

6.1.2 Tööõigus – algtase (vt lisa A)

6.1.3 Töökeskkonna ohutus:

- 1) tervishoid ja tööhügieen
- 2) tuleohutus ning tulekustutusvahendid
- 3) elektriohutus
- 4) jäätmekäitlus
- 5) esmaabi

¹ International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

6.1.4 Arvuti kasutamine - AO1, AO2, AO3, AO4 (vt lisa B)

6.1.5 Keeleoskus (vt lisa C)

- 1) eesti keel - algtase
- 2) inglise keel - algtase

6.2 Põhioskused ja -teadmised

6.2.1 Oma töökoha korraldamine

6.2.2 Masinaehituses kasutatavad materjalid, nende omadused ja markeerimine

6.2.3 Materjalide töötlemise üldised nõuded

6.2.4 Tolereerimise alused

6.2.5 Kutsealal kasutatavate tööpinkide tööpõhimõtted, ehitus, juhtimine, kasutamine ja hooldamine (vt lisa D)

6.2.6 Kutsealal kasutatavate liseseadmete, tööriistade, ülesseadmis- ja kinnitusrakiste kasutamine ja hooldamine

6.2.7 Joon- ja nurkmõõteriistade kasutamine (joonlaud, nihik, kruvik, indikaator, nurgamõõtur jms)

6.2.8 Lõiketöötlemise teooria

6.2.9 Tüüpdetailide valmistamise tehnoloogilised protsessid

6.2.10 Tööriistade valimine lähtuvalt töötlemisele (pindadele) esitatavatest nõuetest ja töödeldavast materjalist

6.2.11 Tööriistade teritamine, häälestamine ja parameetrite mõõtmine

6.2.12 Optimaalse tehnoloogilise režiimi määramine

6.2.13 Tehnilise dokumentatsiooni lugemine (joonised, marsruuttehnoloogia, operatsioonitehnoloogia jms) ja selle alusel detailide valmistamine

6.2.14 Tõsteseadmete kasutamine

6.2.15 Troppimine

6.2.16 Oskused töötamiseks treipingil

- 1) silindriliste ja kooniliste välis- ning sisepindade ja otspindade treimine
- 2) sfääriliste pindade treimine
- 3) kopeeri järgi treimine
- 4) pindade rullimine ja karestamine
- 5) meeter- ja tollkeerme keermetamine
- 6) tööriistade ettevalmistamine
- 7) tööoperatsioonide teostamine täpsusega vähemalt *IT12* ISO standardi järgi

6.2.17 Oskused töötamiseks freespingil:

- 1) tasapindade ja tasapinnaliste kontuuride freesimine
- 2) kontuuride freesimine universaalfreespingil kopeeri järgi
- 3) lahtiste kontuuride freesimine kujufreesiga
- 4) freeside komplektide koostamine ja kasutamine kujupindade töötlemisel;
- 5) hulktahukate, sirgete soonte, kruvisoonte, hammaslattide ja hammasrataste freesimine jagamispead kasutades;
- 6) tooriku jagamine mööda ringjoont võrdseteks ja mittevõrdseteks osadeks;
- 7) tööoperatsioonide teostamine täpsusega vähemalt *IT12 ISO* standardi järgi.

6.2.18 Oskused töötamiseks lihvpingil

- 1) tasapindade lihvimine
- 2) sise- ja välispindade lihvimine
- 3) abrasiivtööriistade profileerimine
- 4) tööoperatsioonide teostamine täpsusega vähemalt *IT7* ISO standardi järgi

6.2.19 Arvjuhtimisega pinkide teenindamise oskused

6.3 Lisaoskused ja -teadmised

6.3.1 Kutsealaga seotud lukksepatööd

6.3.2 CAD¹/CAM² tarkvara pakettide tundmine

6.4 Isikuomadused ja võimed

- 1) loogiline mõtlemine
- 2) visuaalne mälu
- 3) ruumi- ja kujunditaju
- 4) kontsentreerumisvõime
- 5) liigutuste täpsus ja hea koordineatsioon.
- 6) kohanemisvõime (pinge- ja stressitaluvus)
- 7) iseseisvus
- 8) otsustamis- ja vastutamisevõime
- 9) koostöövalmidus
- 10) õpivalmidus
- 11) kohusetunne

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne kehtivusaja lõppu.

8 KINNITAJA

Metallitöökividele töötaja I kutsestandardi on kinnitanud Masina-, Metalli- ja Aparaaditööstuse Kutsenõukogu koosseisus:

Jüri Riives	Eesti Mehaanikainseneride Liit
Grigori Geršman	Eesti Masinatööstuse Liit, Eesti Tööriistatöötajate Assotsiatsioon
Aleksander Stepanov	Eesti Keevitusühing
Jaan Saarse	Eesti Masinatööstuse Liit
Toomas Noorem	Eesti Masinatööstuse Liit, Elektroonika ja Aparaaditööstuse Ettevõtete Ühendus
Endel Soon	Eesti Metallitöötajate Ametiühing
Malle Kindel	Sotsiaalministeerium
Marje Riis	Haridusministeerium
Oleg Epner	Majandusministeerium
Rünno Lumiste	Eesti Töötajate ja Tööstuse Keskliit
Mart Relve	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda

¹ CAD – Computer Aided Design

² CAM – Computer Aided Manufacturing

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste praktiliste oskuste kasutamine.

Kesktase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlus, seoste loomine; suure hulga hästi omandatud praktiliste oskuste kasutamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; sügava spetsialiseerumisega oskuste kasutamine tegevusvaldkonna ulatuses.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS ELEMENTAARSEL TASEMEL

Arvutikasutaja oskustunnistus-AO (ECDL- European Computer Driving Licence) on Euroopas välja töötatud infoühiskonna tundmise ja arvutikasutuse kvalifikatsioonistandard, mis katab laiatarbe rakendustarkvara praktiliste baasoskuste taseme. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)
7 moodulit:

- AO1 – Infotehnoloogia ja ühiskond
- AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldussüsteemid
- AO3 – Tekstitöötlus
- AO4 – Tabelitöötlus
- AO5 – Andmebaasid
- AO6 – Arvutigraafika
- AO7 – Interneti kasutamine

AO1 INFOTEHNOLOOGIA JA ÜHISKOND

1. Infotehnoloogia kasutamine
2. Eesti ja infotehnoloogia

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUSSÜSTEEMID

1. Põhimõisted ja terminid
2. Arvuti kasutamine
3. Failid ja kaustad

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Tekstitoimetid, nende formaadid ning üldised tekstiformaadid (*.txt, *.rft)
2. Töö olemasoleva dokumendiga
3. Uue dokumendi loomine
4. Teksti ümberpaigutamine ja korrigeerimine dokumendis
5. Teksti välimuse muutmine
6. Lehekülje kujundus
7. Töö tabelitega
8. Seosed teiste dokumentide ja programmidega
9. Teksti keele määramine ja õigekeele kontroll
10. Dokumendi trükkimine

AO4 TABELTÖÖTLUS

1. Töö olemasoleva tabeliga
2. Uue tabeli loomine
3. Tabeli kujundamine
4. Andmete sorteerimine (ühe ja mitme tunnuse järgi)
5. Arvutused tabelis
6. Diagrammi loomine
7. Diagrammi parameetrite muutmine
8. Dokumendi päise ja jaluse loomine
9. Tabeli trükkimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Olemasoleva andmebaasi kasutamine
2. Uue andmebaasi loomine
3. Pääringu koostamine
4. Aruannete koostamine (programmitarga e. nõustaja (Wizard) abil)
5. Andmetabel tekstitoimetis ja tema kasutamise võimalused
6. Andmete (tabeli, pääringu tulemuse, aruande) eksportimine tekstifailiks (.txt, .rtf, .doc jm)

AO6 ARVUTIGRAAFIKA

1. Esitluse loomine
2. Kujundamine ja joonistamine

AO7 INTERNETI KASUTAMINE

1. Elektronkiri
2. WWW
3. Uudisgrupid
4. Listid
5. FTP

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktaase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtaase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.

KUTSEALAL KASUTATAVAD TÖÖPINGID

1. Treipingid

1.1 Teada ja osata kasutada

- 1) universaaltreipingid
- 2) arvjuhtimisega treipingid

1.2 Teada

- 1) plaan- ja karusselltreipingid
- 2) poolautomaattreipingid
- 3) automaattreipingid
- 4) sisetreipingid
- 5) revolvertreipingid

2. Freespingid

2.1 Teada ja osata kasutada

- 1) universaalfreespingid
- 2) vertikaalfreespingid
- 3) arvjuhtimisega freespingid ja töötlemiskeskused

2.2 Teada

- 1) konsoolfreespingid
- 2) pikifreespingid
- 3) kopeerfreespingid
- 4) hambafreespingid

3. Teada hõövel- ja tõukepinke

4. Lihvpingid

4.1 Teada ja osata kasutada

- 1) tasalihvpingid
- 2) ümarlihvpingid
- 3) koordinaatlihvpingid

4.2 Teada

- 1) tsentriteta lihvpingid
- 2) siselihvpingid
- 3) keerme- ja soonelihvpingid
- 4) terituspingid
- 5) profiillihvpingid